

VDS0011097

znanje | sodna praksa | višje del. in soc. sodišče

Odločba: VDSS sodba Pdp 555/2013

⊕ **ECLI:**

Oddelek: Oddelek za individualne in kolektivne delovne spore

Datum seje

senata: 26.09.2013

Senat: Sonja Pucko Furman (preds.), Jelka Zorman Bogunovič (poroč.), Samo Puppis

Področje: DELOVNO PRAVO - JAVNI USLUŽBENCI

Institut: vračilo preveč izplačane plače - količnik za določitev osnovne plače - osnovna plača - javni sektor - delna ničnost

Zveza: ZRPJZ člen 8, 8/1, 9, 10. ZSPJS člen 3.a, 3.a/3. OZ člen 86, 86/1, 88, 190, 190/1.

JEDRO:

Na podlagi 3.a člena ZSPJS je tožeča stranka vložila tožbo za povračilo preveč izplačanega zneska in sicer v višini neto prejetih zneskov plač v spornem obdobju. ZSPJS v 3. odstavku 3. člena prepoveduje, da se javnim uslužbencem določijo plače v drugačni višini, kot je določena z zakonom, predpisi in drugimi akti, izdanimi na njihovi podlagi ter kolektivnimi pogodbami. Zato delodajalci javnega sektorja ne smejo javnim uslužbencem izplačevati višjih plač od zakonsko določenih. V primeru, da so plače izplačane v previsokih zneskih, jih je delodajalec dolžan od javnega uslužbenca s tožbo zahtevati nazaj (3. odstavek 3.a člena ZSPJS). Tako je določba pogodbe o zaposlitvi o določitvi plače, ki javnemu uslužbencu določa višjo od zakonsko določene plače, nična, saj nasprotuje prisilnim predpisom. Gre za delno ničnost pogodbe o zaposlitvi po 88. členu v zvezi s 1. odstavkom 86. člena OZ, posledice ničnosti pa so, da mora vsaka pogodbeni stranka vrniti drugi vse, kar je prejela na podlagi take pogodbe (1. odstavek 87. člena OZ).

Ker je toženka neupravičeno pridobila razliko v plači med plačo, ki ji po zakonu, predpisih in drugih aktih, izdanih na podlagi zakona, pripada in plačo, ki temelji na ničnem določilu pogodbe o zaposlitvi, mora to razliko vrniti. Skladno s 1. odstavkom 190. člena OZ je, kdor je bil brez pravnega temelja obogaten na škodo drugega, prejeto dolžan vrniti, po 3. odstavku istega člena pa obveznost vrnitve nastane tudi, če nekdo nekaj prejme glede na podlago, ki se ni uresničila ali je pozneje odpadla.

IZREK:

Pritožba se zavrne in se v izpodbijanem delu potrdi sodba sodišča

prve stopnje.

Tožena stranka sama krije svoje pritožbene stroške.

OBRAZLOŽITEV:

Sodišče prve stopnje je razsodilo, da je tožena stranka dolžna plačati tožeči stranki znesek v višini 2.712,23 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 27. 9. 2010 dalje do plačila, višji zahtevek za plačilo zakonskih zamudnih obresti od 26. 9. 2010 do 27. 9. 2010 pa je zavrnilo (točka I izreka). Odločilo je, da tožena stranka sama krije svoje stroške postopka (točka II izreka).

Zoper sodbo se iz vseh pritožbenih razlogov po 1. odstavku 338. člena Zakona o pravnem postopku (ZPP, Ur. l. RS, št. 26/99 in naslednji) pritožuje tožena stranka in predlaga, da pritožbeno sodišče njeni pritožbi ugodi ter tožbeni zahtevek zavrne s stroškovno posledico oziroma podredno, da izpodbijano sodbo razveljavi in vrne zadevo v ponovno sojenje sodišču prve stopnje. Navaja, da je sodišče prve stopnje odločalo mimo trditvene podlage tožeče stranke, ki v okviru tožbenih trditev in trditev na prvem naroku za glavno obravnavo ni podala trditev o višini plače, ki je bila tožnici (pravilno toženki) določena pred sporno prevedbo po Zakonu o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS, Ur. l. RS, št. 56/2002 in naslednji). Ker ni dopustno, da sodišče samo išče ustrezno trditveno podlago, je sodišče prve stopnje zagrešilo bistveno kršitev določb postopka in zmotno uporabilo materialno pravo, s tem pa nadomestilo aktivnost tožeče stranke, na kateri je bilo dokazno breme. Prav tako ni bila določno zatrjevana niti izkazana morebitna nezakonitost plače tožene stranke, ki se je prevajala. Plača tožene stranke pred prevedbo je bila v celoti določena na podlagi Zakona o razmerjih plač v javnih zavodih in organih lokalnih skupnosti, pravilnika o sistemizaciji delovnih mest, KP tožene stranke, sklepa o obveznih sestavinah za sklepanje individualnih pogodb delavcev na najodgovornejših delovnih mestih, pravilnika o napredovanju in pravilnika o ugotavljanju delovnih uspešnosti. Tožena stranka je na podlagi sklepa o individualnih pogodbah, ki ga je sprejela na osnovi 10. člena Zakona o razmerjih plač v javnem sektorju, vse od leta 1998 določala količnike za posamezno najodgovornejše delovno mesto. Ta sklep ni bil nikoli izpodbijan in tako predstavlja veljavno pravno podlago za določitev plače. Na tej podlagi je tožeča stranka osnovno plačo določila tako, da je določila količnik osnovne plače delovnega mesta, kar je skladno s 6. členom Zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in

organih lokalnih skupnosti (ZRPJZ, Ur. l. RS, št. 18/1994 in naslednji). Omejitev, ki jo navaja računsko sodišče in povzema sodišče prve stopnje (količnik 6,8), v 9. in 10. členu ZRPJZ ni navedena. Vse to je tožeča stranka v Sklepu o elementih in vsebini individualnih pogodb o zaposlitvi delavcev na najodgovornejših delovnih mestih v zavodu z dne 29. 7. 1998 upoštevala in količnik določila v razponu med 5,6 do 8,00. Tako je bila pogodba o zaposlitvi pravno veljavna, saj ni presegala količnika 8,00.

Ob uveljavitvi ZSPJS se je tako veljavno določena plača tožnice v skladu z 48. a in naslednjimi členi le prevedla. Tožeča stranka je s toženo stranko sklenila celo novo pogodbo o zaposlitvi s 1. 8. 2008, tako da se njena plača ni le prevedla. Do tega pa se sodišče prve stopnje sploh ni opredelilo.

Napačno pa je tudi stališče sodišča prve stopnje glede plačila davka, saj je v Republiki Sloveniji uveljavljen bruto sistem obračunov. Glede na toženkin ugovor, bi se sodišče prve stopnje do navedenega pravnega vprašanja moralo izjasniti.

Tožeča stranka je podala odgovor na pritožbo, v katerem navaja, da je neutemeljena, zato predlaga, da jo pritožbeno sodišče zavrne in v izpodbijanem delu potrdi sodbo sodišča prve stopnje.

Pritožba ni utemeljena.

Pritožbeno sodišče je preizkusilo izpodbijani del sodbe v mejah uveljavljenih pritožbenih razlogov in po uradni dolžnosti pazilo na bistvene kršitve določb postopka ter na pravilno uporabo materialnega prava (drugi odstavek 350. člena v zvezi s 1. odstavkom 366. člena Zakona o pravnem postopku, Ur. l. RS, št. 26/99 s spremembami in dopolnitvami – ZPP). Po takšnem preizkusu je ugotovilo, da obrazložitev vsebuje pravilne dejanske in pravne razloge in da je sodišče prve stopnje ob pravilno in popolno ugotovljenem dejanskem stanju pravilno uporabilo materialno pravo. Sodišče prve stopnje tudi ni storilo nobene bistvene kršitve določb pravnega postopka, na katere pazi pritožbeno sodišče po uradni dolžnosti, prav tako pa tudi v pritožbi zatrjevanih kršitev ne.

Neutemeljen je pritožbeni očitke, da je sodišče prve stopnje samo iskalo trditveno podlago o višini toženkine plače pred prevedbo po ZSPJS, ker tožeča stranka teh trditev naj ne bi podala. V tožbi je navedeno, da je toženkina plača pred prevedbo presegala dovoljeni

količnik 6,80 in da je v spornem obdobju od 1. 8. 2008 do 30. 4. 2010 prejela preveč izplačan znesek 2.712,23 EUR neto. Tako je sodišče prve stopnje odločalo na podlagi trditev tožeče stranke, ki jih je v postopku tudi dokazala.

V 10. členu ZRPJZ je določeno, da se količniki za določitev osnovne plače delovnih mest, ki niso določeni s tem zakonom, določijo v javnem zavodu oziroma državnem organu, pri čemer se upoštevajo količniki za določitev osnovne plače delovnih mest podobne stopnje zahtevnosti, določeni s tem zakonom. Po 1. odstavku 8. člena pa so količniki za določitev osnovne plače delovnih mest višjih upravnih delavcev v republiški upravi, višjih strokovnih sodelavcev v pravosodnih organih, tajnikov pravosodnih organov in drugih delavcev, ki so po statusu izenačeni z višjimi upravnimi delavci v republiški upravi, določeni v razponu od 4,20 do 6,80. Pravilna je ugotovitev sodišča prve stopnje, da je imela toženka v individualni pogodbi določeno višjo plačo, kot jo je določal zakon in sicer v višini osnovnega količnika 8,00, z napredovanji pa je dosegla količnik 10,50. Tožeča stranka je res določila količnik osnovne plače s sklepom o elementih in vsebini individualnih pogodb o zaposlitvi delavcev na najodgovornejših delovnih mestih v zavodu, vendar pri tem ni upoštevala določbe 10. člena ZRPJZ o upoštevanju količnikov za določitev osnovne plače, delovnih mest podobne stopnje zahtevnosti, ki so določeni s tem zakonom. Ta sklep je bil zaradi tega v nasprotju z določbami 10. in 9. člena ZRPJZ, ki določa, da so količniki za določitev osnovne plače tipičnih delovnih mest drugih zaposlenih določeni v tabeli, ki je sestavni del tega zakona. Po 1. 8. 2008 je bila na podlagi določb 49.a in 49.f člena Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS, Ur. l. RS št. 56/2002 in nadaljnji) prevedena na podlagi plače, ki je bila toženki določena v višjem znesku, kot ga je določal zakon, čeprav bi morala biti prevedba narejena na znesek osnovne plače z napredovanji po predpisih, ki so se uporabljali do 1. 8. 2008. Toženka je na podlagi tako prevedene plače v spornem obdobju (od 1. 8. 2008 do 30. 4. 2010, ko se je upokojila) prejela višjo plačo, kot jo je določal ZSPJS.

Na podlagi 3.a člena ZSPJS je tožeča stranka vložila tožbo za povračilo preveč izplačanega zneska in sicer v višini neto prejetih zneskov plač v spornem obdobju. ZSPJS je specialen predpis, ki ureja sistem plač funkcionarjev in javnih uslužbencev v javnem sektorju, pravila za njihovo določanje, obračunavanje in izplačevanje ter pravila

za določanje obsega sredstev za plače. Z njim zakonodajalec zasleduje enoten in finančno obvladljiv sistem ter enako plačilo za enako delo na primerljivih delovnih mestih. ZSPJS v 3. odstavku 3. člena prepoveduje, da se javnim uslužbencem določijo plače v drugačni višini, kot je določena z zakonom, predpisi in drugimi akti, izdanimi na njihovi podlagi ter kolektivnimi pogodbami. Plača javnega uslužbenca je omejena tudi v maksimalnem in ne le v minimalnem znesku. Zato delodajalci javnega sektorja ne smejo javnim uslužbencem izplačevati višjih plač od zakonsko določenih. V 5. odstavku 3. člena pa je še posebna določba, ki velja za primer, da je plača javnemu uslužbencu določena v nasprotju s 3. odstavkom istega člena. V takem primeru se uporabljajo določbe zakonov, predpisov in drugih aktov, izdanih na njihovi podlagi ter kolektivnimi pogodbami, s katerimi je določena plača javnega uslužbenca ali funkcionarja, kot sestavni del pogodbe o zaposlitvi. V primeru, da so plače izplačane v previsokih zneskih, jih je delodajalec dolžan od javnega uslužbenca s tožbo zahtevati nazaj (3. odstavek 3.a člena ZSPJS). Tako je določba pogodbe o zaposlitvi o določitvi plače, ki javnemu uslužbencu določa višjo od zakonsko določene plače, nična, saj nasprotuje prisilnim predpisom. Gre za delno ničnost pogodbe o zaposlitvi po 88. členu v zvezi s 1. odstavkom 86. člena Obligacijskega zakonika (OZ, Ur. l. RS, št. 83/2001 in naslednji), posledice ničnosti pa so, da mora vsaka pogodbená stranka vrniti drugi vse, kar je prejela na podlagi take pogodbe (1. odstavek 87. člena OZ). Ker je toženka neupravičeno pridobila razliko v plači med plačo, ki ji po zakonu, predpisih in drugih aktih, izdanih na podlagi zakona, pripada in plačo, ki temelji na ničnem določilu pogodbe o zaposlitvi, mora to razliko vrniti. Skladno s 1. odstavkom 190. člena OZ je, kdor je bil brez pravnega temelja obogaten na škodo drugega, prejeta dolžan vrniti, po 3. odstavku istega člena pa obveznost vrnitve nastane tudi, če nekdo nekaj prejme glede na podlago, ki se ni uresničila ali je pozneje odpadla.

Pritožba tudi navaja, da toženka s 1. 8. 2008 ni bila le prevedena, ampak je podpisala novo pogodbo o zaposlitvi. Pritožbeno sodišče ob tem ugotavlja, da je bila toženka tako na podlagi pogodbe o zaposlitvi z dne 26. 8. 2008 (A11) kot tudi na podlagi pogodbe o zaposlitvi z dne 24. 11. 2008 (A1) zaposlena na delovnem mestu I017915 - 3103 vodja - direktor sektorja I, v vodstvu finančnega sektorja, pred tem pa je bila s 1. 1. 2006 imenovana za finančno direktorico, tako da s tožečo stranko ni sklenila nove pogodbe o zaposlitvi, ampak je bilo delovno mesto finančne direktorice s 1. 8. 2008 le prevedeno v ustrezno

delovno mesto.

V zvezi s pritožbenimi navedbami, da je napačno stališče sodišča prve stopnje glede plačila davka, ker je v Republiki Sloveniji uveden bruto sistem obračunov, pa pritožbeno sodišče ugotavlja, da je tožeča stranka zahtevala vrnitev preveč izplačanega neto zneska, kar je materialno pravno pravilno, saj je delodajalec po zakonu dolžan odvesti prispevke in akontacijo dohodnine in le delodajalec lahko zahteva vrnitev preveč plačanih zneskov prispevkov. Tako bo tudi toženka lahko vrnitev morebitnega preveč plačanega zneska dohodnine, za katero je zavezanka za plačilo, zahtevala nazaj od Davčne uprave Republike Slovenije, kot je v sodbi že obrazložilo sodišče prve stopnje. To pa ni predmet tega individualnega delovnega spora.

Pritožbeno sodišče je skladno s 1. odstavkom 360. člena ZPP presojalo le pritožbene navedbe, ki so odločilnega pomena. Ugotovilo je, da je pritožba tožene stranke neutemeljena, zato jo je zavrnilo in v izpodbijanem delu potrdilo sodbo sodišča prve stopnje (353. člen ZPP).

Odločitev o stroških pritožbenega postopka temelji na 1. odstavku 154. člena ZPP v zvezi s 1. odstavkom 165. člena istega zakona. Tožena stranka s pritožbo ni uspela, zato sama krije svoje pritožbene stroške. Tožeča stranka stroškov odgovora na pritožbo ni priglasila.